

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

USNESENÍ

RADA

Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 24. února 2016 o prosazování socioekonomického rozvoje a inkluzivnosti v EU prostřednictvím vzdělávání: přínos vzdělávání a odborné přípravy pro evropský semestr 2016

(2016/C 105/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE A ZÁSTUPCI VLÁD ČLENSKÝCH STÁTŮ ZASEDAJÍCÍ V RADĚ,

S OHLEDEM NA:

- roční analýzu růstu 2016 vypracovanou Evropskou komisí: posílení hospodářského oživení a podpora konvergence ⁽¹⁾;
- Monitor vzdělávání a odborné přípravy za rok 2015 zveřejněný Komisí ⁽²⁾;
- Společnou zprávu Rady a Komise pro rok 2015 o provádění strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) – Nové priority evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy ⁽³⁾;

SE DOMNÍVAJÍ, ŽE:

Evropa je konfrontována s mnoha současně doléhajícími společenskými problémy.

Ačkoli ekonomika v Evropské unii celkově prochází mírným oživením, dopad finanční a hospodářské krize na naše společnosti stále přetrvává. Rozdíly mezi členskými státy i uvnitř členských států se nadále zvětšují, což vede k dlouhodobé nerovnováze. V mnoha zemích je nadále znepokojivě vysoká nezaměstnanost mladých lidí a nedostatečná úroveň dosaženého vzdělání.

Současná uprchlická krize s sebou nese značné výzvy pro naše společnosti a naše systémy vzdělávání. Je naší společnou povinností vytvořit prostředí, ve kterém se zdárně rozvíjí nadání všech lidí bez ohledu na zázemí nebo původ.

Zároveň čelí naše společnosti hrozbám rostoucí radikalizace, která v některých případech vede k násilí a terorismu. To ještě více zdůrazňuje důležitou úlohu vzdělávání a odborné přípravy, pokud jde o prosazování inkluzivnosti, aktivního občanství a společných základních hodnot, jak je uvedeno v pařížském prohlášení z března roku 2015 ⁽⁴⁾.

Tyto klíčové problémy jsou společné a mají významné důsledky pro politiku v oblasti vzdělávání. V zájmu dosažení udržitelného hospodářského oživení a omezení disparit a nerovnováhy je nutná reakce, při níž budou členské státy postupovat společně s orgány EU a ve spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi, jako jsou OECD, Rada Evropy a Unesco ⁽⁵⁾.

UZNÁVAJÍ, ŽE:

poskytování odpovídajících dovedností, kompetencí a znalostí lidem povzbuzuje inovace a růst a podporuje osobní naplnění a pocit pohody. Je nejlepším způsobem, jak zabránit ztrátě zaměstnání a snížit tak riziko chudoby a sociálního vyloučení ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Dokument 14270/15.⁽²⁾ ISBN 978-92-79-50621-5.⁽³⁾ Úř. věst. C 417, 15.12.2015, s. 25.⁽⁴⁾ Prohlášení o prosazování občanství a společných hodnot svobody, tolerance a nediskriminace v procesu vzdělávání, Paříž 17. března 2015.⁽⁵⁾ Například čtvrtý z cílů udržitelného rozvoje stanovených OSN, který se zaměřuje na vzdělávání a celoživotní učení (rezoluce OSN 70/1 *Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030*).⁽⁶⁾ Roční analýza růstu za rok 2016 (14270/15, s. 8).

Při přechodu z procesu vzdělávání na pracovní trh bohužel přetrvávají značné nedostatky v oblasti dovedností a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, takže evropské ekonomiky může brzdit nedostatek vhodně kvalifikovaných pracovníků, což snižuje jejich růstový potenciál ⁽⁷⁾. Stejně negativní je však skutečnost, že se řada vysoce kvalifikovaných pracovníků může dostat na pracovní pozice, kde je jejich nadání nedostatečně využito a kde se může snížit jejich individuální růstový potenciál ⁽⁸⁾.

Vzdělávání a odborná příprava mohou významně přispívat k zajištění soudržné společnosti i dobře fungujícího trhu práce. Vzdělávání a odborná příprava by měly zajistit rovné podmínky pro všechny a měly by sloužit jako významný prostředek sloužící k sociálnímu a ekonomickému začleňování znevýhodněných skupin přijetím rozmanitosti ve všech jejich podobách. Podobně mají vzdělávání a odborná příprava hrát u každého jednotlivce klíčovou úlohu při rozvíjení potenciálu a při podpoře schopnosti kritického myšlení a vytváření rozumného a nezávislého úsudku, zejména v kontextu sociálních médií, ale nejen tam.

I když si systémy vzdělávání vedou v mnoha ohledech dobře a do značné míry přispívají k růstovému potenciálu Evropy a k zajištění otevřených a demokratických společností, přetrvávají některé významné nedostatky. Obzvláště znepokojivý je značný počet účastníků vzdělávání, kteří nedosáhnou minimálních norem pro vzdělávání, jak ukazují nejnovější údaje týkající se míry předčasného odchodu ze vzdělávání ⁽⁹⁾ a úrovní základních dovedností ⁽¹⁰⁾. Významnými faktory určujícími výkonnost v oblasti vzdělávání jsou i nadále socioekonomické postavení, přistěhovalecký původ a pohlaví ⁽¹¹⁾, čímž se snižuje emancipační účinek ⁽¹²⁾, který by vzdělávání a odborná příprava měly mít.

PROTO PŘEDKLÁDAJÍ zasedání Evropské rady konajícímu se v březnu roku 2016 tento příspěvek v oblasti vzdělávání a odborné přípravy:

1. Vzdělávání a odborná příprava by měly být klíčovým prvkem v soudržném přístupu zaměřeném na prosazování socioekonomického rozvoje a inkluзивnosti. To vyžaduje cílené reformy systémů vzdělávání za účelem zlepšení jejich výkonnosti, pokud jde o výsledky učení jako součást celkového úsilí nutného pro obnovení zaměstnanosti a udržitelného růstu. Jelikož investice do vzdělávání a odborné přípravy přispívají k růstu a podporují krátkodobě oživení i dlouhodobý hospodářský růst, měly by se stát prioritou na regionální a celostátní úrovni i na úrovni EU. Nemusí to vždy znamenat zvýšení rozpočtů, ale může to být spíše otázka lepšího nasměrování výdajů a poskytování správných pobídek zaměřených na zvyšování kvality.
2. Pro dobře fungující trh práce, na němž se mohou úspěšně rozvíjet individuální schopnosti je z perspektivy celoživotního učení klíčový rozvoj dovedností, kompetencí a znalostí. Je nutné nalézt způsoby, jak připravit mladé lidi na měnící se požadavky trhu práce a zároveň neustále aktualizovat a zdokonalovat dovednosti těch, kteří již na trhu práce jsou. Přednostně se musí odvětví vzdělávání i odvětví zaměstnanosti zabývat nesouladem mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a nedostatky v oblasti dovedností. To mimo jiné znamená, že je třeba klást větší důraz na rozvoj průřezových dovedností ⁽¹³⁾ a že by se mělo prosazovat učení praxí, předvídaní budoucích požadavků na dovednosti a partnerství mezi vzdělávacími institucemi a podniky.

Význam rozvoje dovedností a kompetencí výrazně přesahuje trh práce. Spočívá rovněž ve formování zodpovědných občanů schopných aktivně se zapojit do společnosti a demokratického života. Oba cíle jsou komplementární, jelikož dovednosti a kompetence potřebné ve společnosti jsou v mnoha ohledech stejně relevantní i pro pracoviště.

3. Měly by se provádět strukturální reformy v zájmu modernizace našich ekonomik za účelem podpory rozvoje dovedností, kompetencí a znalostí lidí, aby se podněcovaly inovace a produktivita a prosazovala inkluзивnost. Obdobně by cílem systémů vzdělávání mělo být zvýšení jejich emancipačního účinku zajištěním rovných podmínek pro všechny bez ohledu na socioekonomické postavení, přistěhovalecký původ či pohlaví. To znamená otevřít systémy vzdělávání s cílem reagovat na rostoucí rozmanitost účastníků vzdělávání a vytvářet vazby se všemi příslušnými zúčastněnými subjekty.

⁽⁷⁾ Pracovníky s požadovanými dovednostmi obtížně hledá údajně 39 % společností – (třetí evropský průzkum společností (2013), Eurofound).

⁽⁸⁾ Cedefop, evropský přehled dovedností a pracovních míst za rok 2014.

⁽⁹⁾ Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2015, část 2. V roce 2014 představovaly v EU osoby předčasně opouštějící vzdělávání 11,1 % populace ve věku 18–24 let, takže jejich počet převyšoval 10 % podíl stanovený v cíli strategie Evropa 2020.

⁽¹⁰⁾ Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2015, bod 1.1. Podle nejnovější studie v rámci Programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) z roku 2012 dosahuje v EU slabých výsledků ve čtení 17,8 %, v matematice 22,1 % a v přírodních vědách 16,6 % osob, což přesahuje referenční úroveň rámce ET 2020 ve výši 15 %.

⁽¹¹⁾ Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2015, bod 1.1.

⁽¹²⁾ To znamená umožnit někomu překonat omezení, s nimiž se může potýkat v důsledku své osobní situace nebo socioekonomických poměrů.

⁽¹³⁾ Například schopnost učit se, řešení problémů, podnikatelské a digitální dovednosti, tvořivost a kritické myšlení.

A VYJADŘUJÍ ODHODLÁNÍ

1. Spolupracovat za účelem prosazování socioekonomického rozvoje a inkluzivnosti v EU cestou vzdělávání prostřednictvím reforem, příslušných politik a cílených investic. Měly by být určeny a šířeny politiky, které se osvědčily, a měla by být stanovena příslušná podpora pro jejich uplatňování v dalších zemích, které se jimi chtějí inspirovat k vytváření podobných politik či reforem.
2. Monitorovat pokrok na cestě k našim společným cílům v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a provádět výměnu znalostí a zkušeností, zejména v kontextu prioritních oblastí a struktur nedávno revidovaného strategického rámce ET 2020 ⁽¹⁴⁾. Při tom by měl být zajištěn soulad s hlavními cíli strategie Evropa 2020 a mechanismy řízení v rámci evropského semestru, při plném respektování subsidiarity, autonomie vzdělávacích institucí a autonomie učitelů.
3. Adekvátně investovat do vzdělávacích systémů na všech úrovních a zároveň je stimulovat ke zvyšování úrovně dosaženého vzdělání za účelem stanovení a řešení nedostatků v oblasti dovedností a nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a za účelem posílení emancipačního účinku vzdělávání a odborné přípravy. Za tímto účelem plně využívat možností, které nabízejí evropské nástroje, jako jsou evropské strukturální a investiční fondy, záruky pro mladé lidi, Evropský fond pro strategické investice a program Erasmus+.
4. Poskytovat učitelům prostřednictvím počáteční odborné přípravy a dalšího profesního rozvoje odpovídající, aktuální pedagogické nástroje a metody navržené ke zlepšování rozvoje dovedností a kompetencí a získávání znalostí. Na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy by mělo být součástí tohoto přístupu otevření vzdělávacích institucí vnějšmu světu. Za tímto účelem by měla být podporována vnitrostátní, regionální a místní partnerství se zapojením příslušných zúčastněných stran, jako jsou sociální partneři a zástupci odvětví mládeže, a měla by se zaměřit na řešení konkrétních problémů.
5. Aktivně oslovovat mladé lidi s malými vyhlídkami na vzdělávání a zaměstnání vyplývajícími z jejich socioekonomického postavení, přistěhovaleckého původu nebo pohlaví, aby bylo zajištěno, že nikdo nebude opomenut. Je třeba zlepšit digitální a mediální gramotnost mladých lidí, jakož i jejich schopnost kritického myšlení, spolu se sociálními dovednostmi a občanskými kompetencemi. Učitelům a vedoucím pracovníkům škol by mělo být umožněno odhalovat a upozorňovat na počáteční známky rezignace s cílem zabránit předčasnému odchodu ze vzdělávání, sociálnímu vyloučení a násilné radikalizaci.

VYZÝVAJÍ KOMISI, ABY

1. v rámci pracovního programu Erasmus+ na rok 2017 nadále podporovala všechny iniciativy, které reagují na výzvy popsané v tomto usnesení, a to za plného využití příležitostí nabízejících se v rámci stávajícího programu. Přezkum víceletého finančního rámce v polovině období navíc nabízí příležitost zamyslet se nad tím, jak by bylo možné řešení těchto problémů co nejúčinněji podpořit prostřednictvím různých stávajících nástrojů EU, včetně programu Erasmus+.
2. Znovu potvrdila význam vzdělávání a odborné přípravy ve všech evropských iniciativách po roce 2020 zaměřených na růst, zaměstnanost a udržitelnost, a zohlednila přitom mimo jiné širší iniciativy, jako jsou rozvojové cíle u Organizace spojených národů do roku 2030. To je zvláště důležité v případech vzdělávání, tedy odvětví, které se vyznačuje dlouhodobou perspektivou.
3. Do zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport, které se bude konat v květnu roku 2016, předložila připravovaný návrh nové agendy dovedností pro Evropu na podporu členských států, v němž by mohly být mimo jiné posouzeny způsoby, jak podpořit rozvoj dovedností a osvojování si znalostí z perspektivy celoživotního učení se zvláštním zřetelem na tyto oblasti:
 - a) zvýšení úrovně dosaženého vzdělání a uznání skutečnosti, že dokončení střední nebo rovnocenné úrovně vzdělání bývá považováno za minimální požadavek pro zajištění úspěšného přechodu ze vzdělávání na trh práce a pro získání přístupu k dalšímu vzdělávání;
 - b) lepší zajišťování klíčových kompetencí, které jsou zásadní pro celoživotní učení, zaměstnatelnost a aktivní zapojení do společnosti a demokratického života;
 - c) posílení schopnosti Evropy předjímat budoucí požadavky na dovednosti a řešení nedostatků v oblasti dovedností, jakož i nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, zdůraznění společné odpovědnosti oblasti vzdělávání a světa práce a využívání iniciativ z obou odvětví;

⁽¹⁴⁾ Mimo jiné i prostřednictvím dohodnutých konkrétních otázek a nově vytvořených pracovních skupin (viz společnou zprávu z roku 2015 přijatou dne 23. listopadu 2015 (Úř. věst. C 417, 15.12.2015, s. 25)).

- d) prosazování větší transparentnosti a lepšího využívání dostupných dovedností a kvalifikací mobilních pracovníků a účastníků vzdělávání z EU;
- e) oživení procesu modernizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě, mimo jiné prostřednictvím:
- posilování kvality a relevantnosti při vytváření a poskytování vzdělávacích programů;
 - podpory úlohy vysokoškolských institucí jakožto regionálních inovátorů;
 - zlepšování vazeb mezi vzdělávací a výzkumnou funkcí vysokoškolských institucí;
 - formulování reakce na dopad otevřeného vysokoškolského vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání on-line;
 - řešení otázky občanské úlohy vysokoškolských institucí spočívající v angažovanosti v rámci společnosti;
 - zajištění toho, aby se každému, kdo má předpoklady úspěšně absolvovat vysokoškolské vzdělání, takové příležitosti dostalo, bez ohledu na jeho situaci.
4. podpořila členské státy při posilování úlohy, kterou hrají vzdělávání a odborná příprava při prosazování aktivního občanství a základních hodnot v návaznosti na pařížské prohlášení ⁽¹⁵⁾. V této souvislosti je třeba zajistit součinnost a spolupráci s Radou Evropy v otázkách demokratického občanství.
-

⁽¹⁵⁾ Viz poznámka pod čarou 4.